

ซิกัวเทอรา (Ciguatera)

ซิกัวเทอรา

เป็นสารพิษที่เกิดจากสาหร่ายเซลล์เดี่ยว กลุ่มไดโนแฟลกเจลเลต ชื่อ *แกมไบเออร์ดีสคัส ท็อกซิกัส (Gambierdiscus toxicus)* ซึ่งสร้างสารพิษซิกัวเทอรา สาหร่ายเซลล์เดี่ยวกลุ่มไดโนแฟลกเจลเลตเป็นอาหารของสัตว์น้ำขนาดเล็กบางประเภท ปลาใหญ่จะกินสัตว์น้ำเล็กๆ เหล่านี้เป็นอาหารอีกต่อหนึ่ง สารพิษในปลาใหญ่จะเข้มข้นมากกว่าในสัตว์น้ำขนาดเล็กและมักสะสมในตับสมอง หรือนัยน์ตามากกว่าในเนื้อ สารพิษในกลุ่มซิกัวเทอรา เป็นสารพิษซึ่งทนความร้อน ละลายได้ดีในไขมัน

แหล่งที่พบสารซิกัวเทอรา

ซิกัวเทอรา มักพบในปลาที่อาศัยอยู่บริเวณแนวปะการังในเขตร้อน เช่น แดงทะเล แคริบเบียน และทะเลเขตร้อนและเขตอบอุ่น มหาสมุทรแปซิฟิก เช่น ปลาเก๋า ปลาน้ำดอกไม้ ปลาสาก ปลาซีตังเปิด ปลากระรัง ปลากะพงแดง ปลานกแก้ว ปลาไหลทะเล ปลาหมอตทะเล ปลาสำลี เป็นต้น

การเข้าสู่ร่างกาย

ซิกัวเทอราเข้าสู่ร่างกายจากการบริโภคปลาชนิดต่างๆ ที่ไปกินอาหารประเภทสาหร่ายที่มีกลุ่มไดโนแฟลกเจลเลต *แกมไบเออร์ดีสคัส ท็อกซิกัส (Gambierdiscus toxicus)* เข้าไปทำให้เกิดสารพิษซิกัวเทอราสะสมอยู่ในตัวปลา เช่น ปลาเก๋า ปลาน้ำดอกไม้ ปลาสาก ปลาซีตังเปิด ปลากระรัง ปลากะพงแดง ปลานกแก้ว ปลาไหลทะเล ปลาหมอตทะเล ปลาสำลี เป็นต้น ปลาทะเลเหล่านี้จะไม่ได้รับอันตรายจากพิษแต่จะสะสมพิษอยู่ในเนื้อและอวัยวะภายใน และถ่ายทอดทางห่วงโซ่อาหารมาถึงคนซึ่งเป็นผู้บริโภคขั้นสุดท้าย

อันตรายจากสารซิกัวเทอรา

ซิกัวเทอราเป็นพิษต่อระบบทางเดินอาหารและระบบประสาท ออกฤทธิ์ขัดขวางการทำงานของ Cholinesterase ของเม็ดเลือดแดง และเพิ่มอัตราการซึมของโซเดียมผ่านเยื่อหุ้มเซลล์ ในเนื้อเยื่อต่างๆ ผู้ป่วยจะเกิดอาการเป็นพิษภายหลังจากรับประทานปลาทะเลเนื่องจากเป็นสารพิษซึ่งทนความร้อนได้ดี การทำให้สุกจึงไม่สามารถทำลายพิษได้ ผู้ที่รับประทานปลาที่มีพิษเข้าไปจะมีอาการเกิดขึ้นภายใน 30 ชั่วโมง หลังจากบริโภคปลาที่มีพิษ อาการจะแสดงออกเร็วหรือช้า มากหรือน้อยขึ้นกับปริมาณสารพิษที่ได้รับและความต้านทานของผู้ป่วยเอง อาการที่ปรากฏอาจมีทั้งอาการทางระบบประสาทและอาการทางระบบทางเดินอาหารหรืออย่างใดอย่างหนึ่งและอาการยังคงอยู่เป็นเวลา 2-4 สัปดาห์ อาการระยะแรก ได้แก่ คลื่นไส้ อาเจียน ท้องร่วง และปวดท้อง จากนั้นจะปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ เจ็บปวดตามตัว ซาตามมือ เท้า บริเวณริมฝีปาก รอบปาก ลิ้น และคอ การมองเห็นผิดปกติ หน้ามืด วิงเวียน อาการสำคัญที่พบคือ การรับความรู้สึกต่ออุณหภูมิผิดปกติ นอกจากนี้ยังมีอาการหัวใจเต้นผิดปกติ จนกระทั่งถึงช็อก ผู้ป่วยอาจจะถึงแก่ความตายจากกล้ามเนื้อหัวใจเป็นอัมพาตได้

วิธีป้องกัน

- ควรซื้อปลาจากแหล่งที่เชื่อถือได้
- หลีกเลี่ยงการรับประทานปลาที่อาศัยในแนวปะการัง
- หลีกเลี่ยงการรับประทานหัวปลา หน้างปลา หรือเครื่องในของปลา เนื่องจากเป็นแหล่งสะสมพิษ

- รับประทานปลาที่อาศัยในแนวปะการัง แต่บ่อยในแต่ละมื้ออาหาร หรือหลีกเลี่ยงการรับประทานปลาทั้งตัวโดยเฉพาะเมื่อรู้ว่าปลามาจากแหล่งน้ำหรือฝูงเดียวกัน ปลาทั้งตัวโตยังมีสารพิษมาก
- หากรับประทานปลา ควรหลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์ หรือรับประทานถั่วร่วมด้วย เนื่องจากถ้าเป็นปลาที่มีพิษอาจมีผลให้อาการป่วยรุนแรงขึ้น
- พบแพทย์ทันทีที่มีอาการหรือสงสัยว่ามีอาการเนื่องจากการบริโภคปลาที่มีพิษ

เอกสารอ้างอิง

1. กองตรวจสอบคุณภาพสินค้าประมง. สารชีวพิษจากปลาทะเล [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [http://www.fisheries.go.th/quality/%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%A9%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%9B%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A5%20\(final\).pdf](http://www.fisheries.go.th/quality/%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%8A%E0%B8%B5%E0%B8%A7%E0%B8%9E%E0%B8%B4%E0%B8%A9%E0%B8%88%E0%B8%B2%E0%B8%81%E0%B8%9B%E0%B8%A5%E0%B8%B2%E0%B8%97%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%A5%20(final).pdf) วันที่ค้นข้อมูล 28 กันยายน 2558.
2. วันมทนา อยู่สุข และธีระพงศ์ ดั่งวงดี. ภาควิชาวิทยาศาสตร์ทางทะเล คณะประมง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปลาทะเลที่มีพิษในน่านน้ำไทย [ออนไลน์]. วารสารเวชศาสตร์สิ่งแวดล้อม ปีที่ 1 ฉบับที่ 1. เข้าถึงได้จาก http://webdb.dmhc.moph.go.th/ifc_toxic/a_tx_1_001c.asp?info_id=10
3. วันที่ค้นข้อมูล 28 กันยายน 2558.